

Skånes Ornitologiska Förening

Falsterbo fyr, Fyrvägen 35

SE-239 40 Falsterbo

Sweden

Arlöv 14 mars 2021

Till Trafikverket, via projektets webbplats

Yttrande från Skånes Ornitologiska Förening angående remiss gällande ny stambana Hässleholm-Lund.

Frågan om den nya stambanans sträckning genom Skåne är mycket svår och komplex. Det är en utbyggnad av stort samhällsintresse som samtidigt kommer att påverka en mängd naturvärden, miljöer och människor, oavsett vilket alternativ som i slutänden väljs. Det är därför omöjligt för oss att här och nu ge några konkreta förslag när det gäller den exakta dragningen. Hur den nya järnvägen än dras kommer värdefull miljö att förloras och för djurlivet stora negativa barriäreffekter att skapas. SkOF väljer därför i det här läget att inte rekommendera något av de utpekade förslagen på dragningar, utan vi koncentrerar oss istället på allmän information om vad som bör beaktas när det gäller fågel- och naturvärden i den fortsatta planeringen. Vi pekar också på några områden som vi menar absolut bör undvikas. SkOF vidhåller också åsikten som vi framförde i förra remissomgången, nämligen att den nya sträckningen bör förläggas så nära den befintliga så långt detta är möjligt.

Känsliga fågelförekomster

Området som innefattar samtliga kvarvarande förslag på dragning av den nya stambanan är mycket stort och därmed innehåller det en mängd skyddsvärda arter som på ett eller annat sätt bör beaktas i den fortsatta planeringen. För de allra mest skyddsvärda kan det handla om att förekomst av dessa kan påverka exakt var järnvägen hamnar. För arter som inte är riktigt lika känsliga, men ändå skyddsvärda kan det handla om åtgärder för att minimera eller kompensera negativ påverkan. Vi vill i detta sammanhang påminna om Artskyddsförordningens tämligen starka skydd för samtliga i Sverige naturligt förekommande fågelarter. Samtidigt är artskyddsarbetet (och förordningens praktiska tolkningar) i allmänhet inriktat på *särskilt skyddsvärda arter*. Bland dessa återfinns de arter som är upptagna i *Rödlistade arter i Sverige*, i dagligt tal den *Svenska Rödlistan* (Artdatabanken 2020). Rödlistan beskriver den nationella utdöenderisken för olika arter och klassar varje art i olika hotkategorier från *Livskraftig* (LC) vilket innebär att det inte finns någon omedelbar utdöenderisk för arten såsom läget ser ut just, till *Nationell utdöd* (RE) som innebär att arten inte längre finns reproducerande inom Sveriges gränser. Arter som hör till kategorierna från *Nära hotad* (NT) till *Akut hotad* (CR) är de som vanligtvis brukar omnämnas som *rödlistade*. Inom det aktuella området där den nya stambanan mellan Hässleholm och Lund planeras häckar i storleksordningen ett 40-tal av de i Sverige *rödlistade* 120 fågelarterna, dvs. minst en tredjedel. Vissa av dessa är talrika arter som är *rödlistade* helt enkelt för att de minskat kraftigt i antal under senare tid, andra är mindre talrika eller rent av sällsynta arter. Beroende på vilka arter det handlar om är det aktuellt med olika former av hänsyn och skydd.

Bland mer skyddsvärda, *rödlistade* fågelarter, som säkerligen häckar inom det aktuella området återfinns havsörn (NT), berguv (*Sårbar*, VU), svarthalsad dopping (*Starkt hotad*, EN), duvhök (NT), hornuggla (NT), kungsfiskare (VU), spillkråka (NT) och mindre hackspett (NT). Bland *rödlistade* arter som möjligen häckar inom området återfinns kungsörn (NT), brun glada (EN), pilgrimsfalk (NT) och lappuggla (VU).

Andra skyddsvärda arter som säkert eller troligen häckar i området är storlom (rar i Skåne, listad i Fågeldirektivets bilaga 1), fiskgjuse (nationell ansvarsart där Sverige har en stor andel av beståndet inom EU, listad i Fågeldirektivets bilaga 1) och orre (trolig rar sydlig förekomst i området).

Samtliga ovan nämnda arter är sådana som kräver extra hänsyn för att undvika negativ påverkan oavsett form av exploatering. Samtidigt är förekomster av dessa arter omöjliga att pricka in exakt och fullständigt i ett så stort område som dagens planeringsunderlag omfattar. Det får ske i ett senare läge när tänkbara alternativ är mer begränsade och när specifika undersökningar kan göras inom utpekat område. Här vill vi bara påpeka att dessa arter förekommer (eller troligen förekommer) i området och att det därför kommer att bli aktuellt att förhålla sig till förekomster av dessa.

Samtidigt ska vi inte heller glömma bort de många andra *rödlistade* arterna, flertalet småfåglar, som också förekommer i området.

Känsliga områden

Här vill vi lista några områden som vi menar absolut bör undvikas.

Rönneåns dalgång, framförallt mellan Billinge och Stockamöllan, är ett känsligt område som är utpekat som riksintresse både för naturvård och för friluftsliv. Rönneå är ett mycket värdefullt vattendrag både när det handlar om natur- och kulturvärden. I dalgången finns värdeetrakter för ädellövskog och för ängs- och betesmarker. Det är därför av största vikt att påverkan på detta område blir så liten som möjligt. SkOF har informerats om att lokala naturvårdsorganisationer har yttrat sig specifikt om detta område och vi stöder deras synpunkter.

Storområdet kring Syrkhultasjön och dess omgivning är ett glest befolkat område med stora naturvärden. Området är också ett av få i Skåne som alltjämt är relativt tysta och mörka, dvs. som ännu ej påverkats i någon större omfattning av ljud- och ljusföroreningar. Tysta och mörka områden är alltmer sällsynta, särskilt i relativt tätbefolkade delar av Sverige (som Skåne) och världen i stort. De få tysta och mörka områden som finns kvar i Skåne måste därför bevaras för framtiden. Tillgång till områden utan ljud- och ljusföroreningar kan framöver ge stora positiva ekonomiska och hälsomässiga effekter, även om det i dagsläget inte är något som det kan sättas ett ekonomiskt pris på.

SkOF förordar därför att dessa två områden undviks så att negativ påverkan på nämnda värden kan minimeras.

Även Hovdalaområdet utanför Hässleholm bör nämnas i detta sammanhang. Särskilt Äspehöjden och den öster därom om belägna avenbokskogen innehåller en mycket stor biologisk mångfald. SkOF rekommenderar att om banan ska dras i anslutning till detta område bör det ske så långt österut i korridoren så nära den befintliga stambanan som möjligt.

Allmänna synpunkter

SkOF oroas över de barriäreffekter som en ny stambana kommer att innebära för många djur. Vi förmodar att järnvägen kommer att inhägnas vilket i praktiken gör det omöjligt för större däggdjur att passera. Dessa barriäreffekter måste därför kompenseras med ett stort antal ekodukter för att möjliggöra fri passage för fyrfota djur. Inhägning innebär också en risk för att fåglar som landar längs spåren inte kommer därifrån, åtminstone inte fort nog. Vi känner t.ex. till flera fall där svanar ”fångats” mellan stängslen. Den nyligen framförda tanken om att, i alla fall delvis, bygga den nya stambanan på betongpelare känns därför som ett möjligt alternativ. Samtidigt kan ett sådant byggnadssätt erbjuda fåglar fler farliga och oönskade sittplatser nära spåren. Detta byggnadssätt innebär förmodligen också att ljudstörningar kommer att påverka större områden än om banan byggs på marken. Slutligen påminner SkOF om att elektrifieringen måste utformas på sådant sätt att eldödlighet bland fåglar undviks i så hög grad som möjligt.

För Skånes Ornitologiska Förening

Kenneth Bengtsson, vice ordförande